

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

2026 елның «___» гыйнварыннан

№ ___

Татарстан Республикасы «2026-2030 елларга Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә кече хужалык формаларын һәм кооперацияне үстерү» муниципаль программасын раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законы, «Авыл территорияләрен комплекслы үстерү» Россия Федерациясенең дәүләт программасын раслау һәм Россия Федерациясә Хөкүмәтенең кайбер актларына үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 31 маендагы 696 номерлы Россия Федерациясә Хөкүмәте карары, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты карар бирә:

1. Кушымтада бирелгән «2026-2030 елларга Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә кече хужалык формаларын һәм кооперацияне үстерү» муниципаль программасын расларга.

2. Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы»нда: <https://pravo.tatarstan.ru>, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталында Яңа Чишмә муниципаль районының рәсми сайтында: <https://novosheshminsk.tatarstan.ru> бастырып чыгарырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең беренче урынбасарына йөкләргә.

Житәкче

Р.Р. Фасахов

Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы
Башкарма комитетының
2026 елның «__» гыйнварындагы
___ номерлы карары белән
расланган

«2026-2030 елларга Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә кече
хужалык формаларын һәм кооперацияне үстерү» муниципаль программасы

Татарстан Республикасы «2026-2030 елларга Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә кече хужалык формаларын һәм кооперацияне үстерү» муниципаль программасы паспорты

Программаның исеме	«2026-2030 елларга Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә кече хужалык формаларын һәм кооперацияне үстерү» муниципаль программасы (алга таба - Программа)
Муниципаль программаны эшләү өчен нигез	1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон. 2. «Гавами хакимиятнең бердәм системасында Жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон. 3. «Авыл хужалыгын үстерү турында» 2006 елның 29 декабрендәге 264-ФЗ номерлы Федераль закон. 4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 8 апрелендә 235 номерлы карары белән расланган «Татарстан Республикасында авыл хужалыгын үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарларын көйләү» дәүләт программасы. 5. Россия Федерациясенең 2019 елның 31 маендагы 696 номерлы карары белән расланган «Авыл территорияләрен комплекслы үстерү» дәүләт программасы Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Советының 2016 елның 11 августындагы 17-70 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына социаль-иқтисадый үсеш стратегиясе (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән)
Муниципаль программаның муниципаль заказчысы	Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты
Муниципаль программаның төп максаты	Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының кече хужалык формаларын һәм кооперациясен тотрыклы үстерү өчен шартлар тудыру
Муниципаль программаның төп бурычлары	1. Кече хужалык формалары тарафыннан авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм сату күләмен арттыру; 2. Районның шәхси ярдәмче хужалыклары һәм крестьян (фермер) хужалыкларының керемлеген күтәрү; 3. Авыл жирлегендә яңа эш урыннары булдыру; 4. Продукцияне бергәләп житештерү, эшкәртү һәм сату өчен авыл хужалыгы кулланучылар кооперациясен үстерү; 5. Кече хужалык формаларының һәм кооперативларның матди-техник базасын ныгыту; 6. Фермерлар һәм кооператив эгзаларын заманча житештерү һәм идарә итү технологияләренә өйрәтү һәм квалификацияләрен күтәрү; 7. Авыл халкын агросәнәгать комплексында эшмәкәрлек эшчәнлегенә җәлеп итү
Программаны башкаручылар	Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты; Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы авыл жирлекләре (киләшү буенча);

	Шәхси ярдәмче һәм крестьян (фермер) хужалыклары (килешү буенча); «Яңа Чишмә район дәүләт Ветеринария берләшмәсе» дәүләт бюджет учреждениесе (килешү буенча); Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районындагы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе (килешү буенча)																																			
Программаны гамәлгә ашыру вакыты	2026-2030 еллар.																																			
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы	Программаны финанслау тиешле дәрәжәдәге бюджет һәм бюджеттан тыш чыганаclar хисабына гамәлгә ашырыла: мең сум. <table><tr><th>Еллар</th><th>ТР бюджеты</th><th>Муниципаль берәмлек бюджеты</th><th>Бюджеттан тыш чаралар</th><th>Барлыгы</th></tr><tr><td>2026</td><td>16220</td><td>120</td><td></td><td>16340</td></tr><tr><td>2027</td><td>21260</td><td>120</td><td></td><td>21380</td></tr><tr><td>2028</td><td>26300</td><td>120</td><td></td><td>26420</td></tr><tr><td>2029</td><td>31350</td><td>125</td><td></td><td>31475</td></tr><tr><td>2030</td><td>26390</td><td>125</td><td></td><td>26515</td></tr><tr><td>Барлыгы</td><td>121520</td><td>610</td><td></td><td>122130</td></tr></table> Программаны финанслау күләме фаразлау характерында һәм тиешле елга һәм план чорына Татарстан Республикасы ЯңаЧишмә муниципаль районы бюджеты проектын формалаштырганда ел саен аныкланырга тиеш.	Еллар	ТР бюджеты	Муниципаль берәмлек бюджеты	Бюджеттан тыш чаралар	Барлыгы	2026	16220	120		16340	2027	21260	120		21380	2028	26300	120		26420	2029	31350	125		31475	2030	26390	125		26515	Барлыгы	121520	610		122130
Еллар	ТР бюджеты	Муниципаль берәмлек бюджеты	Бюджеттан тыш чаралар	Барлыгы																																
2026	16220	120		16340																																
2027	21260	120		21380																																
2028	26300	120		26420																																
2029	31350	125		31475																																
2030	26390	125		26515																																
Барлыгы	121520	610		122130																																
Муниципаль программаның максатларына индикаторлары	ирешү - район буенча терлекләрнең (мөгезле эре терлек, сыерлар) халыкта булган өлеше гомуми терлекләр күләменең кимендә 23%; - халыкның шәхси ярдәмче хужалыкларында сыерларның баш санын саклау; - халыкның шәхси ярдәмче хужалыкларында башка терлекләрнең баш санын саклау (сарыклар, кәжәләр, атлар, дуңгызлар); - шәхси ярдәмче хужалыкларны үстерү исәбенә товарлыклы авыл хужалыгы продукциясен 2% ка арту; - авыл хужалыгы кулланучылар кооперативларына яңа әгъзалар жәлеп итү.																																			

Терминнар, билгеләмәләр һәм кулланыла торган кыскартылмалар

Шәхси ярдәмче хужалык (ЛПХ) – гаиләнең шәхси авыл хужалыгы милке (терлек, кош-корт, хужалык корылмалары һәм хезмәт кораллары).

Крестьян (фермер) хужалыгы (КФХ) – бу бергәләп милеккә ия һәм житештерү яки башка хужалык эшчәнлеген башкаручы гражданның берләшмәсе. Крестьян-фермер хужалыгын дәүләт теркәвеннән соң, аның башлыгы шәхси эшмәкәр – фермер булып тора. Фермер хужалыгының милке аның әгъзаларына милек хокукы буенча карый.

Кыскартылмалар:
Мөгезле эре терлек (КРС)
Шәхси эшмәкәр (ШЭ).

ТР Яңа Чишмә МР БК - Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты.

ТР бюджеты - Татарстан Республикасы бюджеты.

МБ бюджеты - муниципаль берәмлек бюджеты.

ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы - Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы.

1 бүлек. Муниципаль программаның проблемалары һәм максатлары характеристикасы

1.1. Кереш

Тотрыклы авыл хужалыгы үсеше төрле милек формаларының гармонияле эшләвен күздә тотта. Агросәнәгать комплексында житештерүне оештыруның иң сыгылмалы һәм динамик формаларының берсе булып крестьян (фермер) һәм шәхси ярдәмче хужалыклар (алга таба – КФХ, ЛПХ) тора, аларның төп бурычы – гаиләнең ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен авыл хужалыгы продукциясе житештерү. КФХ, ЛПХ авыл халкы өчен азык-төлекнең төп чыганаclarының берсе һәм Россия азык-төлек базарының, шул исәптән Татарстан Республикасында да, актив субъекты булып тора. Татарстан Республикасының Яңа Чишмә районында кечкенә хужалык формалары һәм кооперация үсеше авыл халкының эш белән тәмин ителү һәм керем дәрәжәсен формалаштыра, демографик процессларга, авыл жирлегендә яшәү һәм үзләштерүгә йогынты ясый, шуның белән территориянең бөтенлеген, традицияләрен һәм мәдәниятне саклауның мөһим функциясен үти.

Аграр сектор икътисадының кечкенә хужалык формаларының икътисади һәм социаль ролен бәяләп, дәүләт, субсидияләр, ташламалы кредит бирү, авыл инфраструктурасын үстерү, әйләнә-тирә мохитне саклауны стимуллаштыру һәм жир һәм су ресурсларын рациональ куллану, авыл хужалыгы өлкәсендә фәнни-тикшеренү эшләре үткөрү, азык-төлек белән тәмин итү системасын үстерү кебек инструментларны кулланып, аларны яклау механизмын максатчан камилләштерә.

Авыл халкының мәшгульлеген тәмин итү һәм яшәү дәрәжәсен сыйфатлы яхшырту максатында авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм эшкәртү өлкәсендә кече хужалык формаларын алга таба да үстерү карала. Программаның төп чараларын гамәлгә ашыру яңа фермерларга ярдәм итүгә; КФХ базасында гаилә терлекчелек фермаларын үстерүгә; КФХ милкенә жир киерлекләрен рәсмиләштерүгә ярдәм итүгә; ЛПХ һәм КФХ кредитларының процент ставкаларын субсидияләүгә юнәлтелгән. Техник һәм технологик модернизациянең төп чаралары булып авыл хужалыгы техника паркын яңарту, терлекчелек биналарын төзү һәм реконструкцияләү һәм аларны модернизацияләү тора.

1.2. Агымдагы хәлне анализлау

Районның гомуми мәйданы 131,75 мең га тәшкил итә, шул исәптән авыл хужалыгы жирләре мәйданы – 105,7 мең га, шуларның 88,5 мең га сөрү жирләре, 0,55 га печәнлекләр, 11,1 мең га көтүлекләр.

Авыл жирлегендә яшәүче халык саны – 12399 кеше.

Район составына 15 авыл жирлеге, 30 торак пункт, 4719 гамәлдәге шәхси ярдәмче хужалыклар керә, алар 1580 га жир били (шул исәптән чәчүлек жирләре 462 га).

Яңа Чишмә районында авыл хужалыгының өстенлекле юнәлешләре: ит, сөт, ашылык.

Районда 11 авыл хужалыгы предприятиесе эшли. Зур предприятиеләрдән тыш, 57 КФХ теркәлгән, 4719 ЛПХ бар. Шуларның иң яхшылары һәм динамикалы үсүчеләре: Скоков Н.А. КФХ, Вәлеев Ф.Р. КФХ, Зубов А.В. КФХ, Садыков М.Х. КФХ, Козлов А.Е. КФХ, Ильдуловлар ЛПХ, Ситдикуловлар ЛПХ һәм башкалар. Хужалыклар финанслау һәм субсидияләү рәвешендәгә дәүләт ярдәме программаларында актив катнашалар. «Башлаучы фермер» дәүләт программасы буенча, әлеге программаны гамәлгә ашыру башланганнан бирле, 25 фермер 59,7 млн. сум күләмендә финанс ярдәме алды, шулардан Госсаметдинова Л.П. КФХ - сөтле мөгезле эре терлек, Ильдулов Н.С. КФХ - сөтле мөгезле эре терлек, Котова О.В. - сөтле мөгезле эре терлек, Салахов И.М. КФХ - сөтле мөгезле эре терлек, Гатауллин Т.Т. КФХ - мөгезле эре терлек үстерү. «Гаилә терлекчелек фермасы» программасы буенча 15 КФХ 11,5 млн. сум күләмендә дәүләт ярдәме алды. «Гаилә терлекчелек фермаларын үстерү» дәүләт программасы буенча программаны гамәлгә ашыру башыннан алып 13 КФХ 44,0 млн. сум күләмендә дәүләт ярдәме алынды. «Агростартап» милли проекты буенча 9 КФХ 23,9 млн. сум күләмендә ярдәм алды.

Шулай ук район территориясендә 4 авыл хужалыгы кулланучылар кооперативы теркәлгән, болар - «ТУГАН ЯКЪ» авыл хужалыгы кулланучылар эшкәртеп сату кооперативы, «ШЕШМИНКА» авыл хужалыгы кулланучылар тәэмин итү-сату эшкәртү хезмәт күрсәтү кооперативы, «КАРАТ» авыл хужалыгы кулланучылар кооперативы һәм «БЛАГОДАРОВКА» авыл хужалыгы кулланучылар кооперативы.

2024 елда район кырларында 112,5 мең тонна бөртекле һәм кузаклы культуралар үстерелде. Сөт житештерү 12384 тонна, тере авырлыкта ит 985 тонна тәшкил итте.

Ел саен районның шәхси ярдәмче хужалыклары тарафыннан 940 млн. сумнан артык авыл хужалыгы продукциясе житештерелә.

2015 елдан бүгенгә көнгә кадәр сөт юнәлешендәгә мини-фермалар төзү программасы буенча районда 19,0 млн. сумлык 54 мини-ферма төзелгән, аларның эшчәнлеген районның шәхси ярдәмче хужалыклары алып бара.

Иң мөһим дәүләт ярдәме маддәсе – шәхси ярдәмче хужалыкларны үстерү өчен төрле субсидияләр.

2024 елда Яңа Чишмә районының шәхси ярдәмче хужалыклары чыгымнарның бер өлешен каплау рәвешендә дәүләт ярдәме программаларында катнаштылар:

- таналар сатып алуга,
- яшь кош-корт сатып алуга,
- ветеринария профилактик чаралар үткәргә,

- савым сыерлары, кәжәләр асрауга,
- авыл хужалыгы ярминкәләрендә катнашканда ягулык-майлау материалларына,

- мини-фермалар төзелешенә чыгымнарның бер өлешен каплауга.

2024 елда шәхси хужалыклар тарафыннан яшь кош-корт сатып алу һәм чыгымнарны каплау өчен 615,57 мең сум субсидия алынган.

Савым сыерлар, кәжә һәм бер яшътән өлкәнрәк кәжә бәтиләре санын саклау, терлекчелек продукциясен арттыру, шулай ук халыкның мәшгульлеген һәм керемән күтәрү максатларында, 2024 елда савым сыерлар һәм кәжәләр асрауга 6072,7 мең сум, бияләр асрауга 575,0 мең сум субсидия бирелгән. Таналар сатып алу өчен 1500,0 мең сум субсидия түләнгән, шулай ук 1 мини-ферма төзү өчен 600,0 мең сум субсидия бирелгән. Татарстан Республикасы бюджетыннан кече хужалык формаларына барлыгы субсидия рәвешендә 9687,66 мең сум дәүләт ярдәме алынган. Район бюджетыннан шәхси савым аппараты сатып алу чыгымнарының бер өлешен каплауга 95,7 мең сум субсидия түләнгән.

Шулай итеп, 2024 ел нәтижәләре буенча районның шәхси ярдәмче хужалыклары 9783,36 мең сум күләмендә субсидияләр рәвешендә дәүләт ярдәме алган.

Индивидуаль эшмәкәрләр һәм кече бизнес предприятиеләре район территориясендә дә, республика башкаласы Казан шәһәрендә дә үткәрелә торган ярминкәләрдә актив катнаша. Авыл хужалыгы продукциясен сату базарын киңәйтү өчен электрон сату мәйданчыгында районда житештерелгән продукция турында мәгълүмат урнаштырыла. Районның авыл жирлекләре башлыклары, крестьян (фермер) һәм шәхси ярдәмче хужалыклар белән дәүләт ярдәме күрсәтү буенча консультация һәм мәгълүмати аңлату эшләре алып барыла. Шәхси ярдәмче хужалык алып баручы эшсез гражданнар, Яңа Чишмә районы халыкны эш белән тәмин итү үзәге тарафыннан үткәрелә торган «Кече эшмәкәрлекне һәм эшсез гражданнарның үз-үзләрен эш белән тәмин итүне үстерүгә ярдәм итү» чарасын гамәлгә ашыруга актив кушылды.

«ИНТЕРНЕТ» челтәрендә Яңа Чишмә муниципаль районының рәсми порталында «Авыл хужалыгы идарәсе» вкладкасында гомуми файдалану өчен норматив документлар һәм актуаль мәгълүмат урнаштырыла. Өстәмә рәвештә, Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге тарафыннан эшләнгән Кече һәм урта эшмәкәрлекне яклау мәгълүмат порталы эшли, анда жирле авыл хужалыгы товар житештерүчеләре кирәкле актуаль мәгълүмат ала, шулай ук кире элемент инструментларын куллана ала.

Терлекчелекнең кече хужалык формаларын үстерү

Гражданнарның шәхси ярдәмче хужалыкларында малчылыкны үстерүнең төп юнәлешләре:

- терлекчелек продукциясе житештерүне тотрыкландыру;
- авыл хужалыгы хайваннарының продуктивлыгын арттыру.

Шәхси ярдәмче хужалыкта терлек саны

1 нче таблица

		2023 елның 1 гыйнварына	2024 елның 1 гыйнварына	2025 елның 1 гыйнварына	2023 елга карата %ларда
Эре мөгезле терлекләренң гомуми саны	баш	4778	4750	4447	93,1
Шул исәптән сыерлар	баш	1939	1820	1714	88,4
Дуңгызлар	баш	835	900	977	117
Сарыклар һәм кәжәләр	баш	3573	3592	3338	93,4
атлар	баш	247	277	288	116,6

Районның 512 шәхси ярдәмче хужалыгында 1714 баш сыер асрала.

1 хужалыкта сыерлар саны, башлар белән	2020 елның 1 гыйнварына шәхси ярдәмче хужалык, берәмлек.	2025 елның 1 гыйнварына шәхси ярдәмче хужалыклар, берәмлек.	2024 не 2020 ел белән чагыштырганда, %
3	110	79	71,8
4	55	44	80,0
5	23	26	113,0
6	8	14	175,0
7	12	13	108,3
8	14	10	71,4
9 һәм аннан күбрәк	23	43	187,0

Бүген без 4719 эшләп торган шәхси ярдәмче хужалыклардан бары тик 1183 хужалыкта гына терлек һәм кош-корт асрала, бу 25,1% тәшкил итә.

Терлек санын саклауның төп механизмы булып азык мәсьәләсен хәл итү һәм сөткә объектив сатып алу бәяләре тора.

Татарстан Республикасы Новошешминск муниципаль районында халыкның сөт сатып алу бәяләре турында мәгълүмат 2023-2025 еллар өчен.

2 нче таблица

Ай	2023 ел	2024 ел	2025 ел
гыйнвар	28,47	27,22	39,41
февраль	27,86	27,55	40,73
март	25,31	28,06	40,06
апрель	20,17	27,73	38,36
май	18,91	26,91	35,66
июнь	17,85	26,25	34,63

июль	17,37	26,2	34,54
август	17,87	27,2	34,50
сентябрь	20,57	28,66	36,35
октябрь	24,33	30,49	38,67
ноябрь	26,03	34,49	43,74
декабрь	27,13	38,99	49,45

Мөһим проблемаларның берсе - продукция һәм продукция сату базары булмау. Бүгенге көндә район территориясендә ике кооператив - «КАРАТ» авыл хужалыгы кулланучылар кооперативы һәм «БЛАГОДАРОВКА» авыл хужалыгы кулланучылар кооперативы хужалык эшчәнлеген алып бармый.

Барыбызга да мәгълүм, сөт продуктлары туклануның нигезе булып тора. Шәхси хужалыклардан жыелган артыгы калган сөтне урнаштыру итү өчен, районда төрле милек формасындагы 12 оешма сөт жыюны оештыру белән шөгыльләнә - шәхси эшмәкәрләр: Таротина Н.А., Таротин С.Б., Шәйхетдинов А.Т., Михайлов И.И., Горбунов В.Б., Чебенев И.А., Киселев Ю.В. КФХ, Газизова Л.Р. КФХ, «Слобода» Новошешминский завод СОМ» ААЖ, Баулы сөт комбинаты, «Туган Якъ» СППССК, «ШЕШМИНКА» СПССПОК.

Бүгенге көндә шәхси ярдәмче хужалыкларда терлекләр санын саклау өчен, ЛПХга азык әзерләүдә ярдәм күрсәтергә кирәк. 2024 елда район халкы тарафыннан терлек азыгы өчен 4269,7 тонна ашлык сатып алынган, шул исәптән пай жирләре өчен 1158 тонна 11,1 млн. сумга алынган. 13280 тонна печән әзерләнган һәм сатып алынган, шул исәптән пайлар өчен 366 тонна 1342 мең сумга. 1262 тонна салам әзерләнган һәм сатып алынган.

Параллель рәвештә гражданнарның шәхси ярдәмче хужалыкларына ветеринария хезмәте күрсәтүне жайга салу һәм дөвалау-профилактика хезмәтләре күрсәтү, шулай ук суйганда һәм сату вакытында итне ветеринария тикшерүе үткәрергә кирәк.

Кечке хужалык формаларында умартачылыкны үстерү

Умартачылык агросәнәгать комплексының мөһим һәм аерылгысыз өлеше булып тора. Ул үсемлекчелек һәм терлекчелек белән тыгыз бәйләнгән. Умартачылыкның уңышлы үсеше – үзенчәлекле диетик үзлекләргә ия кыйммәтле азык-төлек продуктлары, уникаль табигый дару чаралары. Бал кортларын бал, балавыз, ана сөте, прополис, перга, серкә, бал корты агуы житештерү өчен үрчетәләр.

Яңа Чишмә муниципаль районында 1986 бал корты гаиләсе бар. 2024 елда районда 90 тоннадан артык бал житештерелгән. Бер бал корты гаиләсеннән бал жыю 40-45 кг тәшкил итә.

Шәхси ярдәмче хужалыкларның умартачылык күрсәткечләре

3 нче таблица

Күрсәткечләр атамасы	Үлчәү берәмлеге	2023 ел	2024 ел	2025 ел
----------------------	-----------------	---------	---------	---------

	үлчәү.			
ЛПХда барлык умарталыклар саны	данә	165	110	111
ЛПХда барлык бал корты гайләләре саны	данә	2076	2054	1986
Товар балы житештерү, барлыгы	тн	83,0	86,2	89,3

Кооперацияне үстерү

Яңа Чишмә районында ике кулланучылар кооперативы эшли - бу «ЧИШМӘ» кулланучылар кооперативы һәм «ЯҢА ЧИШМӘ РАЙОН КУЛЛАНУЧЫЛАР ОЕШМАСЫ» кулланучылар кооперативы.

«ЧИШМӘ» кулланучылар кооперативы авыл хужалыгы тармагының перспектив юнәлешен актив үстерә, кыйммәтле жиләк культурасы - сәрби үстерүгә махсулашып, аннан соң сәнәгый эшкәртү белән шөгыйльәнә. Кооператив территориясендә 70 гектар гомуми мәйданлы, масштаблары буенча тәэсирле жиләк-жимеш бакчасы булдырылган, анда сәрби белән беррәттән, жирле климат шартларына яраклаштырылган карлыганның төрле сортлары уңышлы үстерелә.

Татарстан Республикасы бюджеты акчаларыннан зур дәүләт ярдәме нәтижәсендә «ЧИШМӘ» кулланучылар кооперативы базасында инфраструктураның комплекслы модернизациясә үткәрелде: яшелчә саклагыч капитал ремонтланды, шулай ук жиләкләрне шоклы туңдыру өчен заманча югары технологияле суыткыч жиһазлар сатып алынды һәм урнаштырылды, бу продукцияне саклау сыйфатын сизелерлек күтәргә һәм аны сату мөмкинлекләрен киңәйтәргә мөмкинлек бирде. Эш нәтижәләре озак көттермәде: 2025 елгы сәрби уңышы шулкадәр югары сыйфатлы һәм кирәкле булды ки, ул озак саклау кирәклегеннән башка «куагыннан» тулысынча сатылды. Кооператив продукциясә Татарстан Республикасының зур сәүдә челтәрләре һәм абруйлы ресторанның, шулай ук аның чикләреннән тыш кулланучылар арасында танылу яулады. Үзенәң файдалы үзлекләре һәм экологик чисталыгы аркасында, «ЧИШМӘ» сәрби жиләкләре зур сорау белән файдалана, ә кооперативның уңышлы үсешә төбәкнең авыл хужалыгы потенциалына зур өлеш кертә, жирле халык өчен яңа эш урыннары булдыра һәм республиканың азык-төлек бәйсезлеген ныгытуга ярдәм итә.

Потребительская кооператив «ЯҢА ЧИШМӘ РАЙОН КУЛЛАНУЧЫЛАР ОЕШМАСЫ» кулланучылар кооперативы районның 11 км ераклыктагы торак пунктларына беренче кирәкле продуктарны китерү һәм сатуны оештыра. Татарстан Республикасы бюджеты акчаларыннан финанслау нәтижәсендә, барлык кирәкле жиһазлар белән жиһазландырылган заманча «Газель» автомашинасы базасында автолавка сатып алынган. Әлеге хезмәт авыл халкы арасында бик кирәкле булып чыкты: автолавканың даими йөрүләре нәтижәсендә жирле халык үзен вакытында азык-төлек һәм башка беренче кирәкле товарлар белән тәмин итә. Халык мондый кайгырту өчен ихлас рәхмәтен белдерә — бу карар уңайлык дәрәжәсен шактый арттырырга һәм стационар кибет булмаган ерак торак пунктларда яшәү сыйфатын яхшыртырга мөмкинлек бирә. Автолавка эше районның социаль-иқтисади үсешенә зур өлеш кертте, үзәк белән кечкенә авыллар арасындагы бәйләнешне ныгытуга ярдәм итте.

2 нче бүлек. Муниципаль программаның максатлары һәм бурычлары

Программаның максаты — Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының кече хужалык формаларын һәм кооперациясен тотрыклы үстерү өчен шартлар тудыру.

Өлеге максатка ирешү өчен түбәндәге бурычлар хәл ителергә тиеш:

1. Кече хужалык формалары белән авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм сату күләмен арттыру.
2. Районның шәхси ярдәмче хужалыклары һәм крестьян (фермер) хужалыкларының керемлелеген арттыру.
3. Продукцияне бергәләп житештерү, эшкәртү һәм сату өчен авыл хужалыгы кулланучылар кооперациясен үстерү;
4. Кече хужалык формаларының һәм кооперативларның матди-техник базасын ныгыту.
5. Фермерларны һәм кооператив эгъзаларын заманча житештерү һәм идарә итү технологияләренә өйрәтү һәм квалификацияләрен күтәрү.
6. Авыл халкын агросәнәгать комплексында эшмәкәрлек эшчәнлегенә жәлеп итү.
7. Кулланучылар кооперациясен үстерү.

3 нче бүлек. Муниципаль программа белән идарә итү һәм аны тормышка ашыру механизмы

3.1 Программаны ресурслар белән тәмин итүне нигезләү

Программаның үтәлешен планлаштыруны, үзара хезмәттәшлекне, координацияне һәм гомуми контрольне Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты гамәлгә ашыра, ул ел саен Программа чараларының максатчан күрсәткечләр, Программаны гамәлгә ашыру механизмын һәм башкаручылар составын төгәлләштерә, чараларны үтәү өчен җаваплы субъектлардан Программаны үтәүнең барышы турында белешмәләр соратып ала.

Программаны финанслауның гомуми күләме 122130,0 мең сум тәшкил итә.

Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән – 121520,0 мең сум (чыгымнарны фаразлау бәясе).

Татарстан Республикасының Яңа Чишмә муниципаль районы акчалары хисабына – 610,0 мең сум (чыгымнарны фаразлау бәясе).

Программага үзгәрешләр кертү Программаның чараларын җаваплы башкаручы йә билгеләнгән таләпләр нигезендә Татарстан Республикасы Хөкүмәте йөкләмәләрен үтәү өчен гамәлгә ашырыла.

Программа озак вакытлы перспективага ия һәм этаплап гамәлгә ашыруны күздә тоталар. Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен Татарстан Республикасы бюджеты акчалары Татарстан Республикасы бюджеты мөмкинлекләреннән чыгып жәлеп ителә, шулай ук муниципаль берәмлек һәм бюджеттан тыш чыганақлардан акча жәлеп итү күздә тотыла.

Программаны финанслау күләмнәре фаразлау характерында һәм тиешле елга һәм план чорына Татарстан Республикасы бюджеты проекты формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш.

4 нче бүлек. Муниципаль программа максатлары индикаторлары

4.1. Программаның икътисадый һәм социаль нәтижелелеген бәяләү

Татарстан Республикасы бюджеты, жирле бюджеттан жәлеп ителгән акчаларны куллану һәм Программаны тормышка ашыру нәтижелелеге хисабына тәэмин ителәчәк:

- бюджет акчаларын максатсыз файдалану мөмкинлеген булдырмау;
- бюджет акчаларын куллануның "үтә күренмәлелеге";
- бюджет акчаларын адреслы бирү;

Программа чараларын уңышлы үтәү түбәндәгеләрне тәэмин итәргә мөмкинлек бирәчәк:

- халыкның районның социаль-иқтисадый үсешендә кызыксынуы һәм аның әлеге процесста катнашырга әзер булуы;
- авыл жирлегендә уңай демографик тенденцияләрне үстерү һәм ныгыту;
- авыл жирлегендә социаль киеренкелек дәрәжәсен киметү;
- авылдан шәһәргә күчеп киткән халыкның миграция агымын киметү;
- дәүләт структураларына халыкның ышаныч дәрәжәсен күтәрү;
- авыл халкының тормыш сыйфатын яхшырту.

Программаның максатчан индикаторлары һәм программалы чараларның үзара бәйләнеше әлеге Программага кушымтада тәкъдим ителә.

5 нче бүлек. Программа чараларын контрольдә тоту системасы

Программаның координаторы Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе булып тора.

Программаны үтәү барышын Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты тикшереп тора.

6. Көтелгән нәтижеләр

- Сыерлар өлешен арттыру, маллар санын ел саен кимендә 2%ка үстерү.
- 5 яңа мини-ферма һәм 1 Новая кооператив ачылу.
- Иң кимендә 7 башлангыч фермерга ярдәм күрсәтү.
- Продукция сыйфатын күтәрү, сату базарын киңәйтү.
- Шәхси ярдәмче хужалыклар һәм крестьян-фермер хужалыклары керемнәрен арттыру.
- Өйрәнгән фермерлар санының артуы.
- Авылда эш белән тәэмин итү һәм демографик тотрыклылык.
- Программа максатларының күрсәткечләре һәм программаның чаралары арасындагы бәйләнеш 4 нче таблицада күрсәтелгән.

4 нче таблица

Индикатор исеме	Үлчәү берәмлеге		2025	муниципаль программаны гамәлгә ашыруның беренче елы	муниципаль программаны гамәлгә ашыруның икенче елы	муниципаль программаны гамәлгә ашыруның өченче елы	муниципаль программаны гамәлгә ашыруның дүртенче елы	муниципаль программаны гамәлгә ашыруның бишенче елы
Терлекләрнең баш саны	район буенча терлекнең (МТК, сыерлар) гомуми санында халык өлеше (%)		22	23	23	23	23	23
Мал-туар санын саклау	ЛПХда мөгезле эре терлек саны, баш.		4447	4447	4447	4447	4447	4447
	ЛПХта башка терлек саны, баш.	Дуңгызлар	977	977	977	977	977	977
		сарыклар һәм көжәләр	3338	3338	3338	3338	3338	3338
		атлар	288	288	288	288	288	288
ЛПХда житештерү авыл хужалыгы продукциясе	шәхси ярдәмче хужалыкларда житештеү авыл хужалыгы продукциясенең үсеше (ел саен 2%)		942,6	961,4	980,7	1000,0	1020,0	1040,0
Кооперативлар саны	районда кооперативлар санының артуы (берәмлек)		2	2	2	3	3	3
Кооператив әгъзалары саны	яңа әгъзаларны авыл хужалыгы кулланучылар кооперативларына җәлеп итү, бер.		72	100	120	140	145	150

Татарстан Республикасы «2026-2030 елларга Яңа Чишмә муниципаль районы территориясендә кече хужалык формаларын һәм кооперацияне үстерү» муниципаль программасына кушымта

Программа чаралары исемлеге

Чаралар атамасы	Башкаручылар	Башкару вакыты	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	Индикаторлар күрсәткече					Финанслау күләме, мең сумнардә				
				2026	2027	2028	2029	2030	2026	2027	2028	2029	2030
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының кече хужалык формаларын һәм кооперациясен тотрыклы үстерү өчен шартлар тудыру													
1 нче бурыч. Кече хужалык формалары тарафыннан авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм сату күләмен арттыру;													
Шәхси ярдәмче хужалыклар һәм крестьян (фермер) хужалыкларын югары продуктлы тана һәм сыерлар сатып алуга субсидияләү	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл	2026-2030	баш саны, берәмлек.	18	18	18	18	18	1500	1500	1500	1500	1500

[illegible]

Шәхси ярдәмче хужалыкларда савым сыерлар һәм ана кәжәләр асрауны субсидияләү	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе (киләшү буенча)	2026-2030	баш саны, берәмлек.	2000	2000	2000	2000	2000	5000	5000	5000	5000	5000
Шәхси ярдәмче хужалыклар өчен саву жиһазлары сатып алуны субсидияләү	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты	2026-2030	шәхси ярдәмче хужалыклар саны, берәмлек.	5	5	5	5	5	100	100	100	100	100
Яшь кош-корт сатып алуны субсидияләү	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе (киләшү буенча)	2026-2030	шәхси ярдәмче хужалыклар саны, берәмлек.						500	530	560	600	630

Авыл хужалыгы продукциясе сатып алу чыгымнары өчен авыл хужалыгы кулланучылар кооперативларына субсидия бирү	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе (киләшү буенча)	2026-2030	Кооперативлар саны, берәмлек.	1	1	1	1	1	1000	1000	1000	1000	1000
Житештерү һәм продукция сату нәтижәләгән арттыру мәсьәләләре буенча мәгълүмати-консультация ярдәме оештыру.	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты	2026-2030	Чаралар саны, берәмлек	4	4	4	4	4	-	-	-	-	-
3 нче бурыч. Уртак житештерү, эшкәртү һәм продукция сату өчен авыл хужалыгы кулланучылар кооперациясен үстерү.													
Яңа кооперативлар формалаштырганда оештыру чыгымнарын финанслау	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты	2026-2030	Булдырылган кооперативлар саны, берәмлек.	-	-	1	-	-	-	-	10000	10000	10000
4 нче бурыч. Кече хужалык формаларының һәм кооперативларның матди-техник базасын ныгыту.													
8 баштан башлап мини-фермалар төзелешен һәм модернизациясен	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты, Татарстан	2026-2030	Булдырылган мини-фермалар саны, бер.	1	1	1	1	1	1000	1000	1000	1000	1000

субсидияләү (1000 мең сумга кадәр).	Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе (киләшү буенча)													
5 нче бурыч. Фермерларны һәм кооператив эгъзаларын заманча житештерү һәм идарә итү технологияләренә өйрәтү һәм квалификацияләрен күтәрү.														
Авыл хужалыгы житештерүенә заманча технологияләре буенча укыту семинарлары оештыру һәм үткәрү.	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе (киләшү буенча)	2026-2030	Чаралар саны, берәмлек	2	2	2	2	2	300	50	50	50	50	50
Татарстанның алдынгы хужалыкларына тәҗрибә уртаклашу өчен сәфәрләр оештыру.	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты	2026-2030	Чаралар саны, берәмлек	1	1	1	1	1	55	55	60	60	60	60
6 нчы бурыч. Авыл халкын агросәнәгать комплексында эшмәкәрлек эшчәнлегенә җәлеп итү														

Башлаучы фермерларга үз эшләрэн ачу өчен «Агростартап» грантлары	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Яңа Чишмә муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе (киләшү буенча)	2026-2030	Грант алуучылар саны, бер.	1	2	1	2	1	5000	10000	5000	10000	5000
7 нче бурыч. Кулланучылар кооперациясен үстерү													
Яңа Чишмә авылыннан 11 км ераклыкта урнашкан ерак һәм аз халыклы авыл пунктларына беренче чиратта кирәкле товарларны китерү белән бәйлә кулланучылар кооперациясе оешмалары чыгымнарының бер өлешен каплауга субсидияләү	ТР Яңа Чишмә МР Башкарма комитеты	2026-2030	кулланучылар кооперативлары саны, берәмлек.	1	1	1	1	1	300	300	300	300	300
Барлыгы				X	X	X	X	X	16340	21380	26420	31475	26515